

Св. Јован Златоусти

Две беседе на Јеванђеље по Јовану

БЕСЕДА ДЕВЕТА

Својима дође, и своји Га не примише (Јн. 1; 1)

Ако се сећате наших претходних размишљања, онда ћемо радо наставити поучавање, задобијајући одатле и за себе велику корист. Чим запамтите прочитано, вама ће бити разумљивија наша беседа, а ни нама неће бити потребно много труда јер ви, будући радознали, можете дубље проникнути у учење које следи. Ономе, који стално заборавља оно што су му предавали, увек ће бити потребан учитељ и никад ништа неће знати. Међутим, онај који чува оно што је примио и томе додаје и нове поуке, убрзо од ученика може да постане учитељ и да буде користан не само за себе него и за друге. Надам се да ће управо такав бити предстојећи скуп, и то закључујем из његове велике ревности за слушање. У наше душе ћемо, као у поуздане ризнице, положити благо Господње и, колико нам помогне благодат Духа, протумачити читање које нам је данас предложено. Говорећи о претходним временима, Еванђелиста је рекао: свет Га не позна. Усмеривши речи ка времену саме проповеди, у наставку каже: Својима дође и своји Га не примише. Својима он овде назива Јевреје као посебан народ или можда све људе, који су потекли од тог народа И као што је у претходним стиховима, тугујући због неразумности

многих људи и стидећи се општег духа (времена), говорио да свет није познао Створитеља кроз Којег је постао, тако и овде, негодујући због неблагодарности Јевреја и многих других, он износи још тежу осуду и каже:

Своји Га не примише, јер је Он код њих и дошао. То није рекао само Еванђелиста. О томе су са чуђењем говорили и пророци, а касније и Павле, који је био запрепашћен због тога. Овако су се оглашавали пророци, говорећи у име Исуса Христа: Народ, којег не знадох, служаше ми, на слушавању послушаше ме, синови туђи ласкаше ми, синови туђи овешташе и клицаху са стаза својих (Пс. 17; 44-46). На другом месту: Видеће што им није казивано и разумеће што нису слушали (Ис. 52; 15) и Потражише који не питаху за ме, нађоше ме који ме не тражаху (Ис. 65; ђ). Павле је у Посланици Римљанима говорио: Шта дакле? Оно што Израилъ тражи не постиже, а избрани постигоше, остали пак окореше (Рим. 11; 7). На другом месту каже: Шта ћемо дакле рећи? Да незнабошци који не тражише праведност постигоше праведност, или праведност од вере. А Израилъ, тражећи закон праведности, не постиже закона праведности (Рим. 9; 30-31). Јевреји су васпитани на пророчким књигама, свакодневно слушајући Мојсеја који често говори о доласку Христовом, исто као и друге пророке који су дошли након њега. Најзад, они су видели и Самог Христа, Који је због њих свакога дана творио чуда и само са њима и разговарао. Као што ученицима још није допуштао да одлазе на пут незнабожачки или да улазе у било који самарјански град, ни Сам то није чинио и често је говорио да је послат изгубљеним овцама дома

Израиљевог. Због тога је уистину достојно чуђења што су они, добивши толико знакова и свакодневно слушајући пророке и савете Самог Христа, у тој мери ослепели и оглувели саме себе да их ништа није могло привести ка вери у Христа.

Незнабошци, међутим, нису имали ништа слично и никад нису слушали божанствене проповеди. Увек су се, да тако кажемо, бавили само бунцањима умоболних људи (таква је паганска, незнабожачка философија) и читањем песничког празнословља. Били су привезани за камен и дрво, немајући ништа здраво ни корисно нити у веровањима нити у животним правилима. У њиховом животу било је још више нечистоте и преступа него у њиховој философији. Зар је и могло да буде другачије, кад су видели да њихови богови налазе задовољство у сваком пороку, да се поштују срамним речима и још срамнијим делима и да то прихватају као свечаност и почаст? Осим тога, поштовање им се изражавало и гнусним убијањем и жртвовањем деце, и људи су у томе подражавали своје богове. Без обзира на то што су пали у такву дубину зла, они су се одмах, и као помоћу неке справе, уздигли на висину и показали нам се, блистајући са самог врха небеса. Како је и зашто дошло до тога? Саслушај шта о томе каже Павле. Брижљиво испитујући ове околности, блажени апостол их није напустио све дотле, док није нашао узрок и свима га објаснио. Шта је томе било узрок? Зашто се код Јевреја појавило такво слепило? Саслушај шта о томе говори он сам, којем је био поверен овај домострој: Не

познајући правде Божије и настоје да своју правду утврде, не покорише се правди Божијој (Рим. 10; 3). Ето због чега су били подвргнути таквој несрећи. Излажући то исто на други начин, апостол каже: Шта ћемо, дакле, рећи? Да незнабошци који не тражише праведност постигоше праведност, али праведност од вере. А Израил, тражећи закон праведности не постиже закона праведности. Зашто? Зато што не тражаше од вере, него од дела закона. Јер се спотакоше о Камен спотицања (Рим. 9; 30-32). То значи да је неверје Јевреја било узрок зла, а њихово неверје потицало је од гордости (надмености). У почетку су имали више него незнабошци, односно, имали су Закон, познање о Богу и остало, о чему говори Павле. Међутим, чим су након доласка Христовог видели да се и они и незнабошци на основу вере подједнако призивају на спасење и да у делу вере обрезање нема никакву предност над преобраћеним незнабошцима, њихова гордост претворила се у завист, и нису могли да поднесу велико и неизрециво човекољубље Господње. До тога је дошло само због њихове надмености, злобе и човеконенависти (човекомржње).

2. Какву је штету вама, најнеразумнији од свих људи, нанела та брига Господња према другим народима? Зар су се наша блага умањила услед тога, што су и други добили удео у њима? Злоба је уистину слепа и ништа праведно не може да разуме. Мучећи се мишљу да ће и други добити удео у оним истим правима, окренули су мач против самих себе и лишили се човекољубља Божијег. То је, међутим,

захтевала праведност. Речено је: Пријатељу, не чиним ши неправду... Ја хоћу и овоме последњем да дам као и теби (Мт. 20; 13-14). Њима, међутим, не доликују ове речи. Иако се расрдио, најамник који се помиње у Еванђељу могао је да укаже на свој целодневни труд, на тежину, жегу и зној. Шта би они могли да кажу? Ништа слично, јер су код њих постојали само немар, неуздржање и мноштво порока због којих су их стално разобличавали пророци и којима су, као и незнабошци, жалостили Бога. Указујући на то, Павле је рекао да нема разлике између Јеврејина и Јелина (Грка).., јер сви сагрешише и лишени су славе Божије; а оправдавају се даром, благодаћу његовом, кроз искупљење које је у Христу Исусу (Рим. 3; 23-24). Апостол о тој теми душекорисно и веома мудро говори у читавој овој глави Посланице. Непосредно пре тога, он каже да су Јевреји заслужили још већу казну: Који под законом сагрешише, по закону ће се судиши (Рим. 2; 12), тј. судиће им се по далеко строжијем суду јер ће их, осим природе, оптуживати и закон. И неће им се судити само због тога, него и зато што су узроковали хулу на Бога међу незнабошцима. Вас ради, речено је, на име моје хули се међу незнабошцима (Ис. 52; 5, упор. Рим. 2; 24). То их је посебно разјарило, јер се и онима, који су поверовали из обрезања, та околност учинила чудном. Због тога су и оптужили Петра, када се из Цезареје (Кесарије) вратио међу њих, будући да се дружио с необрезанима и да је јео заједно с њима. Чак и након што су разумели одлуку Божију. Још увек су се чудили због изливања дарова Духа Светога на незнабошце. Тим чуђењем су показали да нису

очекивали да се нешто такво догоди. Знајући да их то посебно вређа., апостол је све усмерио ка томе да уништи њихову гордост и да угуши њихову надмену умишљеност. Погледај како он то чини. Он најпре расуђује о незнабошцима и показује да ни у чему немају никаквог оправдања нити наде у спасење. Након што је помно разобличио и њихово изопачено учење и нечистоту њиховог живљења, он своје речи усмерава на Јевреје. Понављајући све што је о њима изрекао пророк, говорећи да су преступници, неискрени, лукави, да су непотребни, да ниједан од њих не тражи Бога него да су се сви удаљили од њега и слично, апостол додаје: Знамо да оно што закон говори, говори онима који су у закону, да се свака уста затворе и сав свет да буде крив Богу... јер сви сагрешише и лишени су славе Божије (Рим. 3; 19, 23). Због чега се гордиш, Јеврејине? Зашто имаш тако високо мишљење о себи? Твоја уста су затворена, твоја самоувереност поништена, и ти, заједно са целим светом, подлежеш суду; и теби је, као и другима, потребно оправдање. Дакле, чак и ако си праведан пред Законом и имаш велику одважност пред Богом, није требало да завидиш онима који су могли да буду помиловани и спасени човекољубљем Божијим. Крајње је рђаво једити се због добробити других а посебно уколико она нимало не шкоди теби самом. Уколико би спасење других шкодило твојој добробити имао би основе да се једиш, иако то није својствено човеку који се научио мудрољубљу. Међутим, ако казне других не увећавају твоју награду, нити их њихова добробит умањује, зашто мучиш самога себе због тога што се и други спасава? Као

што сам рекао, није ти доликовало да се једиш због тога, што је и незнабошцима благодаћу даровано спасење, чак и кад би ти био међу људима најдостојнијим похвале. Међутим када се ти, будући у томе крив пред Господом исто као и незнабошци и изазвавши Његов гнев, уз то и срдеш због туђе добробити и мислиш о себи тако високо као да тобоже само ти имаш право на благодат, онда си, више него други, заслужио тешке муке, не само због зависти и надмености него и због крајње неразборитости. Одгајио си у себи корен сваког зла умишљеност. Због тога је један мудрац и рекао: Гордост је почетак греха (Сирах 10; 15), односно, корен, извор и мајка. Кроз њу се и првостворени лишио блаженог стања. Због ње је и ђаво, који га је обмануо, пао са висине свог достојанства. Сазнавши да тај грех може да збаци и са самих небеса, то гнусно створење је изабрало тај пут да би Адама лишило тако велике части. Погордивши га обећањем једнакости са Богом, он га је на тај начин свргнуо и збацио у саму дубину ада. Уистину, ништа толико не отуђује од човекољубља Божијег и не предаје огњу пакленом, као умишљеност. Када је она у нама, сав наш живот постаје нечист, чак и кад бисмо се подвизавали у целомудрености, девствености, испосништву, молитвама, милостињи и другим врлинама. Мрзак је Господу ко је год поносита срца, каже се у Писму (Приче Сол. 16; 5). Дакле, ако хоћемо да будемо чисти и слободни од казне приуговорљене за ђавола, обуздајмо надменост духа и одсецимо умишљеност. Саслушај шта Павле каже о томе да ће горди нужно бити кажњени као и ђаво: Не

новокрштен, да се не би погордио и упао у осуду ђавољу (1. Тим. 3; 6). Шта то значи: у осуду? То значи исто што и казна. Како да избегнемо ту несрећу? Избећи ћемо је ако будемо размишљали о својој природи, о мноштву наших сагрешења, о страхоти будућих мучења, о томе да ће се показати да оно, што нам се сада чини блиставо, није ништа боље од траве и да ће увенути као пролећни цветови. Ако се често будемо тога присећали и ако се будемо опомињали људи који су извршили велике подвиге, ђаволу неће бити лако да нас погорди, ма колико да се трудио, и неће моћи да нас саплете већ у првим корацима. Нека вам Бог, Бог смирених, благи и милосрдни, подари срце скрушено и смирено. Тако ћемо бити способни да лако испунимо и све остало у славу нашег Господа Исуса Христа, кроз Којег и са Којим нека је слава Оцу и Светоме Духу у векове векова. Амин.

БЕСЕДА ДЕСЕТА

Својима дође, и своји Га не примише (Јн. 1; 1ђ)

1. Бог Човекољубац и Добročинитељ све чини и устројава тако, возљубљени, да бисмо ми блистали врлином. Желећи да будемо побожни, Он све који то желе призива и привлачи к Себи, и то једино приволевањем и добročинствима, а без икаквог насиља и принуде. Због тога су Га, кад је дошао, неки прихватили а неки нису. Он не жели да било ко буде Његов слуга противно својој вољи или под принудом. Напротив, Он хоће да Му сви слободно и добровољно служе, и да спознају сладост тог служења.

Имајући потребу за служењем робова, људи их везују законом о ропству и противно њиховој вољи. Бог, међутим, Којем ништа није нужно и Који нема потребе сличне нашим, све твори искључиво ради нашег спасења и у томе чини да сами себи будемо господари. Због тога ни оне, који то не желе, не излаже никаквом насиљу или принуди. Он има у виду само нашу корист. Бити увучен у служење противно својој вољи исто је што и уопште не служити. Зашто онда Он, рећи ћеш ти, кажњава оне који не желе да Му се потчине? Зашто онима, који не слушају Његове заповести, прети паклом? Зато што, будући исувише благ, Он брине о нама чак и онда, кад Му се не покоравимо, и не повлачи се чак ни онда, кад се ми удаљујемо и кад бежимо од Њега. Како смо се ми удаљили од првобитног пута добротинстава, тј. како нисмо хтели да идемо путем приволевања и добробити, Он нас је повео другим путем, путем кажњавања и мука, који је, наравно, веома тежак, али и неизбежан. Кад се занемари први пут, онда се нужно мора ићи другим (путем). И законодавци прописују многе и тешке казне за преступнике, али их ми не осуђујемо због тога него их, напротив, још више уважавамо због одлука о кажњавању. Иако често чак и не знају ко ће касније користити помоћ њихових одлука, брину се о уређењу нашег живота тиме, што врлинским људима указују поштовање а порочне људе који нарушавају спокојство, кроте казнама. Ако већ поштујемо и волимо такве законодавце, зар онда нисмо далеко више дужни да осећамо страхопоштовање пред Богом, и да Га љубимо због толике Његове бриге о нама? Разлика између

бриге законодаваца и Божијег промисла о нама је безгранична. Уистину, неизрециво је богатство Његове благодати, и превазилази свако разумевање. Запази ово: Својима дође, али не због неке Своје потребе (јер сам већ рекао да Божанству ништа није потребно), него да би Својима чинио добро. И поред тога, своји нису примили него су одбацили Онога, Који им је дошао због њихове користи. И то није све: протеравши Га из винограда, они су Га убили (в. Лк. 20; 10). Без обзира на то, Он их није спречавао да се покају. Дао им је могућност да, само ако хоће, и после таквог безакоња својом вером у Њега очисте сва своја сагрешења, да се изједначе са онима који ништа такво нису учинили и који су Му приврженији. Да све ово што говорим није без основе и да није шала, јасно сведоче и околности у којима се нашао блажени Павле. Он је прогонио Христа, и то након Његовог распећа, а Његовог сведока Стефана убио је рукама других људи. Међутим, кад се покајао, осудио је самога себе због пређашњих сагрешења и притекао Ономе, Којег је прогонио. Он гаје одмах присајединио Својим пријатељима, и то оним најближим, поставивши њега, хулитеља и прогонитеља, за проповедника и учитеља читаве васељене. Ни он сам се није стидео да проповеда о томе. Задивљен човекољубљем Божијим, он је у својим списима, као на стубу, изложио све своје безочности и пред свима их показао. Сматрао је да ће бити боље ако свима предочи свој претходни живот, чиме ће се јасније испољити величина дара Божијег, него да сакрије неизрециво и неисказано човекољубље Божије, зато што он не жели да пред свима покаже своју пређашњу

заблуду. С тим циљем он ту и тамо помиње о прогонима, клеветима и својим нападима на Цркву. На једном месту каже: Нисам достојан назваши се апостол, зато што гоних Цркву Божију (1. Кор. 19; 9), на другом: Христос Исус дође у свет да спасе грешнике од којих сам први ја (1. Тим. 1; 15) а на трећем: Јер сте чули моје живљење некад у јудејству, да одвише гоних Цркву Божију и пустоших је (Гал. 1; 13).

2. На тај начин је Павле, у виду својеврсне награде Христу за дуготрпљење према њему, показивао каквог је непријатељског и непријатног човека Господ спасао. С великом одважношћу казивао је о тој великој бици коју је у почетку ревносно водио против Христа. Он истовремено улива и добру наду онима, који очајавају због самих себе. Христос га је, како он каже, због тога и помиловао, да би најпре на њему показао Своје дуготрпљење и преизобилно богатство Своје благодати. Био је то пример онима који су након тога могли да поверују у Њега и да задобију вечни живот, иако су њихови греси превршили сваку наду у опроштај. Указујући управо на то, и Еванђелиста каже: Својима дође, и своји Га не примише. Одакле је дошао Свагда постојећи, Онај Који све испуњава? Које је место лишио Свог присуства Онај Који у Својој руци држи све и над свим влада? Он никакво место није напустио (како је то могуће?), и то се извршило по Његовом снисхођењу ка нама. Иако је био у свету, није изгледало као да се у свету налази јер је био непознат. Напоследку се јавио, благоизволевши да се обуче у наше тело, и Еванђелиста

само то Његово јављање и снисхођење назива доласком. Достојно је дивљења што се ученик не стиди унижења Свог Учитеља, него храбро описује увреде које су Му нанете. То може да послужи као вредан доказ његовог правдољубивог духа. Уосталом, ако би се и стидео, требало би да се стиди због оних који су увреде нанели, а не због Оног Који је увреду претрпео. Он се још више прославио тиме што, и после таквих увреда, тако промишља о онима који су Га вређали. Они су се пак пред свима показали као неблагодарни и презрени јер су као непријатеља одбили Оног, Који им је приступио са толиким благом. Себи нису нашкодили само на тај начин, него и тиме што нису задобили оно, што су достигли они који су Га примили. А шта су они добили? Онима који Га примише даде власт да буду чеда Божија (ст. 12). Због чега нам ти, блажени, не казујеш и о казнама оних, који Га нису примили, него нам само кажеш да су они били своји и да својега, који им је дошао, нису примили? Ниси, међутим, рекао шта ће они за то претрпети и каквом ће кажњавању бити изложени. Можда би их тако више уплашио и можда би претња омекшала њихову грубу надменост? Због чега си то прећутао? И која би друга казна могла бити већа од тога што, имајући могућност да постану чеда Божија, нису то постали нето су сами себе добровољно лишили такве племенитости и части? Уосталом, њихова казна није ограничена само на то што они неће примити никакво благо. Њих ће сустићи и неугасиви огањ, што Еванђелиста јасније открива у наставку. Сада он опет говори о неизрецивом благу, које се дарује онима што су примили

Господа и та блага укратко изображава следећим речима: А онима који Га примише даде власт да буду чеда Божија. Било да су то робови или слободни, било да су Јелини, варвари или Скити, мудри или простодушни, мушкарци или жене, деца или старци, угледни или неугледни, богати или сиромашни, старешине или обичан народ, сви су, каже Еванђелиста, удостојени једне части. Уклонивши неједнакост световних звања, вера и благодат Духа је свима њима дала једно обличје, у све је утиснула један лик царски. Шта се може упоредити с таквим човекољубљем? Син Божији се није устручавао да чедима Божијим придружи ни царинике, и пастире, и слуге, и најнезнатније људе, од којих су многи били повређених телесних удова и са многим недостацима. Таква је сила вере Његове, таква је величина благодати! Као што огањ, проникнувши у земљу у којој се налази метал од њега одмах начини злато, тако, и још боље, оне који се Њиме умивају крштење од блатњавих чини златнима када Дух, слично огњу, проникне у наше душе и, спаливши у њима лик блатног износи, као из пећи, лик небеског, лик нов, светао и блистав. Због чега Еванђелиста није рекао: учинио их је чедима Божијим него даде им власт да буду чеда Божија. Да би показао да је потребно много бриге да би се током читавог живота сачувао чист и неповређен онај образ (лик) усиновљења који је у нас утиснут приликом крштења. Истовремено, тиме хоће и да покаже да нам ту власт нико не може одузети, уколико је се сами не будемо унапред лишили. Ако они, који су од људи добили пуномоћ, имају готово исту такву силу као и они

који су им пуномоћ дали, онда ћемо још више ми, добивши од Бога такву част, уколико не учинимо ништа недостојно те власти, бити од свих силнији, јер је од свих виши и савршенији Онај, Који нам је пренео такво достојанство. Еванђелиста хоће да покаже и то да благодат не долази другачије него само онима који је сами желе и брину о њеном задобијању. Таквим људима и предстоји да постану чеда. Међутим, ако најпре сами људи то не желе, дар неће ни доћи, и благодат у њима ништа неће створити.

3. Еванђелиста, дакле, на свим местима одбацује принуду и показује човекову слободу воље и самосталност, што је и овде исказао. У тим великим тајнама Богу припада једно даровање благодати, а човеку друго показивање вере. Од човека се затим захтева много бриге на очувању чистоте, јер није довољно само да поверујемо и да се крстимо. Ако желимо да задобијемо савршену светлост, морамо водити живот који је тога достојан. Бог је то препустио нама самима. У крштењу се извршава наш тајинствени препород и очишћење од свих претходних грехова. Међутим, од наше воље и брижљивости зависи хоћемо ли након тога живети у чистоти и чувати се од сваке скверни. Због тога нам Еванђелиста помиње и сам начин духовног рођења. Он га пореди са телесним рођењем и указује на његово превасходство, говорећи: Који се не родише од крви ни од жеље телесне, ни од жеље мужевљеве него од Бога (ст. 13). Он је то рекао зато да бисмо спознали ништавност и понизност нашег првог рођења од крви и телесне жеље и, насупротив томе, разумели важност и

достојанство другог рођења по благодати, да бисмо стекли узвишену представу о њему, представу достојну дара од Онога Који нас рађа на тај начин а затим, са своје стране, показали велику бригу о њему. Ми смо уистину дужни да страхујемо да немаром и пороцима касније не оскрнавимо ту прекрасну одежду и да не будемо избачени из брачне ложнице, као оних пет лудих девојака или онај који није имао свадбено рухо. И тај човек је био међу гостима, и он је био позван. Међутим, када је након позива и такве части показао непоштовање према Оном Који га је позвао, добио је несрећан удео, достојан многих суза. Дошавши зато да би био учесник у светлој гозби, он не само да је био протеран одатле, него је свезаних руку и ногу био бачен у таму најкрајњу, где је предат вечном и непрестаном плачу и шкргуту зуба. Нећемо, дакле, возљубљени, мислити да је само вера довољна за спасење. Ако не покажемо чист живот, него се појавимо у одеждама какве не приличе нашем блаженом призиву, ништа нас неће спасти од истих таквих страдања, каквима је био предат овај несрећник. Зар није чудно да Самом Богу и Цару није мрско да ниске, незнатне и безвредне људе са раскрснице доведе за своју трпезу, а да ми показујемо такву безосећајност и да у таквој части не бивамо бољи, него и након призива остајемо у оном истом злу, газећи на тај начин неизрециво човекољубље Онога Који нас је позвао. Он нас, међутим, не изгони из чудесног мноштва призваних него ми сами себе удаљујемо одатле. Са Своје стране, Он је учинио све: приредио је свадбену гозбу, припремио трпезу, послао гласнике, примио званице и указао нам сваку другу част.

Ми смо, међутим, својим нечистим одежама, тј својим грешним делима, увредили и Њега и све присутне на гозби и на свадби, због чега смо праведно протерани одатле. Указујући на тај начин поштовање свадбеној гозби и званицама, Цар одатле истерује све безочне и бестидне. Ако би Он оставио одевене у такве одежде, онда би самим тим показао непоштовање према осталим званицама. Нека Бог не да никоме, ни нама ни било коме од људи, да осетимо тај гнев Онога Који нас је призвао. То је због тога и написано унапред да, уразумљени претњама Писма, не бисмо и заиста довели себе до такве несреће и казне. Напротив, нека нам речи Писма буду довољне да на такав призив одговоримо светлом одећом, коју нека сви ми задобијемо благодаћу и човекољубљем Господа нашег Исуса Христа, са Којим нека је Оцу и Светом Духу слава, сила и част, сада и увек и у векове векова. Амин.

БЕСЕДА ШЕСНАЕСТА

И ово је сведочанство Јованово, када послаше Јудејци (Јевреји) из Јерусалима свештенике и левите да га запитају: ко си ти (Јн. 1; 19).

1. Завист је опасна страст, возљубљени. Опасна је и погибелна за саме завидљивце, а не за оне којима завиде. Она најпре њима самима наноси штету и узрокује пропаст, као неки смртоносни отров који се угнездио у њиховој души. А ако она некад нашкоди и онима, којима завиде,

онда је та штета мала и безначајна. Поред тога, она им доноси корист која је далеко значајнија него тај губитак. Тако се не догађа само са завишћу, него и са свим осталим страстима. Не бива оштећен онај који трпи зло, него онај који зло чини. Када не би било тако, Павле не би саветовао својим ученицима даје боље да трпе неправду него да је чине, говорећи: Зашто радије не претрпите неправду? Зашто радије не претрпите штету (1. Кор. 6; 7)? Он је врло добро знао да пропаст не следи за оним који трпи, него за оним који чини зло. Све вам то говорим поводом зависти Јевреја. Људи, који су из градова притицали ка Јовану кајући се за своје грехе и примајући крштење, исти су они који су након крштења, као да су поново размислили, послали да га питају: ко си ти. Уистину породи аспидини, породи змијини, ако нису и гори од тога! Роде лукави, прељубнички и развратни, зар и након крштења искушаваш и љубопитљиво хоћеш да дознаш, ко је Крститељ? Може ли ишта бити глупље од те глупости? Како сте му приступили? Како сте исповедили своје грехе? Како сте пожурили да вас он крсти? Како сте га питали шта треба да чините? Све сте то, дакле, чинили без размишљања, без свести о узроку и основи за то? Уосталом, блажени Јован им ништа такво није рекао. Он није викао, нити их је прекоревао, него је снисходљиво одговарао. Зашто је он тако поступио, тек треба да дознамо, како би свима било јасно и очигледно јеврејско злодело. Јован је пред Јеврејима често сведочио о Христу. Када је крштавао, често гаје помињао онима који су долазили код њега и говорио: Ја вас крштавам водом за

покајање; а Онај што долази за мном јачи је од мене... Он ће вас крстити Духом Светим и огњем (Мт. 3; 11). Међутим, они су у односу на Јована показали људску слабост: имајући у виду световну славу и гледајући на спољашњост, сматрали су да је недостојно Јована да се потчини Христу. Јована је много шта уздизало у њиховим очима. Као прво, било је то угледно и знаменито порекло, јер је он био син првосвештеника. Као друго, строгост његовог живота и презир према свему људском јер је он, занемаривши и одећу и дом, па чак и саму храну, стално живео у пустињи. Код Христа је све било супротно: порекло незнатно, што су Јевреји често и истицали: Није ли мати Његова Марија, и браћа Његова Јаков и Јосија... (Мт. 13; 55). Његова привидна отаџбина била је толико неславна да је чак и Натанаил рекао: Из Назарета може ли бити шта добро (Јн. 1; 46). Његов начин живота био је сасвим уобичајен, а одећа Га ни по чему није разликовала од осталих. Он није носио кожни појас, нити је носио хаљину од камиље длаке, није се хранио медом и биљем (као Јован Претеча). Он је живео као и сви остали, и присуствовао зборовима порочних људи и цариника само да би их придобио. Не схватајући то, Јевреји су Га вређали, као што и Сам каже: Дође Син Човечији који и једе и није, а они кажу: Гле човека изјелице и винопије, друга царинцима и грешницима (Мт. 11; 19). Како их је Јован често од себе слао код Онога Који је, према њиховом мишљењу, био нижи од њега, они су, будући постиђени и гневни због тога, желели да им учитељ буде Јован, али се нису усуђивали да му то отворено кажу. Због тога су код

њега упутили изасланство, надајући се да ће га ласкањем приволети да се прогласи за Христа. Код њега нису послали неке презрене људе, као код Христа, кад су желели да Га ухапсе, него свештенике и левите, и то свештенике из Јерусалима које су највише уважавали (Еванђелиста то није без разлога приметио). Послали су их, дакле, да би Јована упитали: Ко си ти) Међутим, и његово рођење било је свима познато, тако да су сви говорили: Шта ли ће бити ово дете (Лк. 1; 66)? Глас о њему беше се већ раширио по читавој планинској области. Кад је дошао на Јордан, житељи свих градова похитали су код њега, долазећи из Јерусалима и читаве Јудеје да их он крсти. Дакле, ти исти људи сада су питали не зато што га нису познавали (како су могли да не познају човека који је постао толико познат?), него зато што су хтели да га наведу на оно о чему сам говорио.

2. Саслушај како овај блажени човек одговара управо на ту њихову мисао којом су га питали, а не на само питање. Кад су га упитали: Ко си ти, он је одмах одговорио онако, како је и требало да одговори: Ја сам глас вапијућег у пустињи (Мк. 1; 3), чиме је поништио све њихове претпоставке, На питање: Ко си ти, он признаде, и не порече, и признаде: Ја нисам Христос (ст. 20). Запази мудрост Еванђелисте. Он три пута говори једно исто, како би показао Претечину врлину као и лукавство и непромишљеност Јевреја. И Лука говори да је Претеча, када је народ претпостављао да је он Христос, одбио такву претпоставку. Такве су особине добронамерног слуге: он не само да неће да приграби част која припада господару,

него ју одбија чак и у случају кад му је други нуде. Уосталом, обичан народ је до такве претпоставке дошао услед своје простоте и незнања, а они, који су га, као што сам већ рекао, питали са злом намером, надали су се да ће га ласкањем привући ономе што су хтели. А да нису управо то имали у виду, не би одмах прешли на друго питање, него би се расрдили што он говори нешто сасвим друго и не одговара на питање. Они би му рекли: "Зар ми то претпостављамо? Зар смо то дошли да питамо?" Будући да су били разобличени и ухваћени на делу, они прелазе на другу тему и питају: Шта дакле? Јеси ли ши Илија? И рече: Нисам (ст. 21). Они су очекивали да ће и Илија доћи, као што је и Христос рекао. На питање ученика: Зашто, дакле, књижевници кажу да Илија најпре треба да дође, Он одговара: Илија ће заиста доћи најпре и уредиши све (Мт. 17; 10-11)ж. Затим су га упитали: Јеси ли ти пророк? И одговори: Не (ст. 21). Он је, међутим, био пророк. Зашто се тога одрекао? Опет због тога, што је прозрео циљ испитивања. Они су очекивали да ће доћи неки изабрани пророк, пошто је Мојсеј говорио: Пророка ће ши Господ Бог швој подигнути између браће швоје као што сам ја, њега послушајте (5. Мојс. 18; 15). То је био Христос. Због тога они не говоре уопштено: Јеси ли ши пророк, него уз додатак члана (грч. о профитис), што значи: "Да ли си ти онај пророк о којем је предсказивао Мојсеј?" Због тога се он и одрекао не тога да је пророк, него да је управо тај, предсказани пророк. А они му рекоше: Ко си? Да одговор дамо онима који нас послаше: шта кажеш о себи самом (ст. 22)? Видиш ли како они још дрскије наступају и

бивају још упорнији, како понављају питања и не одустају? Јован, међутим, најпре кротко одбија њихове лажне претпоставке, а затим даје истински одговор о себи: Ја сам глас вапијућег у пустињи: поравнајте пут Господњи, као што каза Исаија пророк (ст. 23). Будући да је о Христу већ изрекао нешто велико и узвишено, он жури да се обрати пророку и да на тај начин потврди своје речи. А изасланици бејаху од фарисеја. И запиташе га и рекоше му: Зашто, дакле, крштаваш кад ши ниси Христос, ни Илија, ни пророк (ст. 2425). Видиш ли да нисам узалудно говорио да су управо до тога желели да га доведу? На почетку то нису рекли, како не би били изложени свеопштем прекору. Зато су, кад је он рекао:/а нисам Христос, желећи да сакрију оно што су смишљали у души, почели да се распитују о Илији и о изабраном пророку. Кад је Јован рекао да он није нити један нити други, они су, најзад, доведени у недоумицу, збацили своје маске. Сасвим отворено су показали своју лукаву намеру и рекли: Зашто онда крштаваш ако ниси Христос). Затим су поново пожелели да се прикрију, па су поменули и друга лица, Илију и пророка. Будући да нису могли да га поколебају чашћу, помишљали су да оптужбама изнуде од њега признање о нечему, чега није било. Ни то, међутим, нису могли да учине. О, безумље! О, надмености и пролазна испразности! Послали су вас да бисте од њега дознали ко је он и одакле је дошао: хоћете ли и законе да му пропишете? И управо су то они и хтели, приморавајући га да самога себе прогласи за Христа. Он, међутим, ни сад не негодује, и не изражава ништа слично, иако би с правом

рекао, на пример:

"Зар ви хоћете да ми заповедате и да ми дајете закон? " Напротив, он и тада показује велику кроткост: Ја, каже, крштавам водом, а међу вама стоји кога ви не знате. То је Онај што долази за мном, који преда мном би, коме ја нисам достојан одрешити ремена на обући Његовој (ст. 2627).

3. Шта су Јевреји на то могли да кажу? Ово је њихова необорива пресуда и беспоштедна осуда, јер су самима себи пресудили. На који начин? Они су сматрали да је Јован достојан сваког поверења и толико праведан, да му нису веровали само онда, кад је сведочио о другима, него и онда, када је говорио о самоме себи. Да нису имали такво мишљење о њему, не би упутили изасланике да код њега дознају о њему самом. Сасвим је извесно да једино оним људима, које сматрамо сасвим праведнима, верујемо и онда када говоре о самима себи. Није, међутим, једино то затворило њихова уста, него и само расположење духа с којим су му приступили. Приступили су му с посебном усрдношћу, мада су се касније променили. Указујући и на једно и на друго, Христос је говорио: Он беше светиљка која гораше и светљаше, а ви хтедoste мало времена да се радујете светлости његовој (Јн. 5; 35). Сам Јованов одговор показао је човека достојног поверења. Онај, који не тражи своју славу, истинит је и у њему нема неправде (Јн. 7; 18). Он ту славу није тражио, и послао их је код другог. Међутим, изасланици су били људи од поверења и поштовани, тако да им није преостао никакав изговор или оправдање за њихово неверовање у Христа. Зашто

нисте прихватили Онога, о Којем је говорио Јован? Послали сте своје старешине, и посредством њих сте га испитивали. Слушали сте шта је одговарао Крститељ. Они су, са своје стране, показали сву ревност и сву радозналост, указујући на сва лица за која су претпостављали да би он могао бити. Он је, међутим, сасвим слободно исповедио да није нити Христос, нити Илија, нити пророк. Не ограничавајући се на то, он је рекао и ко је он сам, говорио је о суштини свог крштења, односно да је оно мало и неважно, и да у себи нема ничега осим воде. Тиме је указао на превасходство крштења које је подарио Христос. Томе је додао и сведочење пророка Исаије, изговорено много пре тога, где је једнога назвао Господом, а другог Његовим слугом и робом. Шта је након тога још преостало да се учини? Зар није требало поверовати у Онога, о Којем је сведочио Јован, поклонити Му се и исповедити Га као Бога? А да то сведочанство није било дело ласкања него (дело) истине, показали су морал и мудрољубље оног ко сведочи. То је разумљиво и отуда, што нико ближњега не претпоставља самоме себи и што нико не би хтео да му уступи част коју може и сам да задобије, посебно ако је та част тако велика. На тај начин ни Јован не би изнео такво сведочење о Христу да Он није био Бог. Чак и да је он сам одбацио ту част која је виша од његове природе, сигурно је не би приписао ни другом, нижем бићу. Међу вама стоји којег ви не знаше. То је рекао стога што се Христос, као прост човек, обично мешао са гомилом народа, свагда поучавајући против гордости и славољубља. Знањем је Јован овде назвао

поуздано знање о томе ко је Он и одакле долази. Израз долази за мном Јован често користи, као да тиме каже: "Немојте мислити да се све садржи у мом крштењу. Да је оно савршено, за мном не би ишао други који ће установити друго крштење. Моје крштење је само припрема и указивање на пут ка том крштењу. Наше дело је сенка и образ (обличје). Мора доћи друга личност, која ће показати истину." На тај начин речи долази иза мене најбоље указују на Његово достојанство. Даје Јованово крштење било савршено, не би било потребе да се тражи друго. Преда мном би, тј. Он је достојнији поштовања и славнији је од мене. Да не би помислили да се то достојанство може упоредити, Јован је, желећи да укаже на то неупоредиво достојанство, додао: Ја нисам достојан одрешити ремена на обући Његовој. Он није једноставно био преда мном, него је тако да ја нисам достојан да се убројим чак ни међу Његове најнезнатније служитеље. Ако је Јован недостојан да одрешити ремен на Његовој обући, Јован од којег није већи ниједан међу рођенима од жена, где је онда наше место? Ако онај, који је достојнији од целог света или, боље речено, који је бољи од њега (јер је речено: свет их не беше достојан), сматра себе недостојним да буде међу Његовим најнезнатнијим слугама, шта онда да кажемо ми, обременени хиљадама порока, ми који смо толико далеко од Јованове врлине, колико је земља далеко од неба?

4. Јован, дакле, за себе каже даје недостојан да одрешити ремен на обући Његовој, док непријатељи истине долазе

до таквог безумља да се сматрају достојним да Га знају онако, како Он зна Самога Себе. Шта може бити горе од таквог безумља? Шта је на страније од таквог самохвалисања? Добро је рекао неки од мудраца: Незнање о Господу почетак је гордости (Сирах 10; 14). Ђаво, који пре није био ђаво, не би био збачен и не би ни постао ђаво, да се није разболео од исте болести. Она га је лишила његовог некадашњег достојанства, она га је бацила у пакао, она је за њега постала узрок сваког зла. Тај порок, сам по себи, може да нашкоди свакој душевној врлини: и милостињи, и молитви, и посту, и било чему другом. Речено је да оно, што је високо међу људима, није чисто пред Богом. Не скрнавe само блуд и прељубништво оне који им се предају. То чини и гордост, и то много више. Зашто? Иако је блуд неопростиво зло, човек може да се позове на жудњу, док умишљеност нема никаквог разлога, никаквог изговора који би заслуживао макар и сенку опроштаја. Она није ништа друго до разврат душе и најтежа болест која не потиче ни од чега другог осим од неразборитости. Уистину, не постоји неразборитији човек од оног умишљеног, чак и кад би поседовао највеће богатство, чак и кад би добио широко спољашње образовање, чак и кад би био постављен на највиши степен власти, чак и кад би имао све, што се људима чини достојним зависти. Ако је онај који се горди истинским преимућствима јадан и несрећан, и ако губи награду за сва своја савршенства, зар онда није најсмешнији онај, који се горди због ништавног блага, сенке и цвета траве (таква је слава овога века), јер он поступа слично убогоне и

нишчем којег стално мучи глад, а који је једне ноћи уснио пријатан сан и почео да се горди због тога. Јадан си и несрећан! Твоју душу прождире најсуровија болест, а ти, иако крајње сиромашан, машташ да имаш толико и толико таланата злата и мноштво послуге? Чак ни то није твоје. Ако не верујеш мојим речима, нека те увери искуство некадашњих богаташа. Ако си тако опијен, да не разумеш оно што се догађало другима, сачекај мало и сазнаћеш на основу личног искуства да никакве користи немаш од оног блага када, приликом последњег издисаја, немајући власт ни над једним сатом, ни над једним минутом, будеш морао да то благо и противно својој вољи оставиш људима који те окружују и то, што се често дешава, онима којима не би желео да га оставиш. Многи чак нису ни имали могућност да донесу одлуку о њему (благу) јер су одлазили изненада. Иако су желели да се још њиме наслађују, то им није било допуштено и, будући да су изненада отишли из овог света, остављали су своје благо ономе, коме нису хтели. Да се то не би и нама догодило, ми ћемо сада, док смо још живи и здрави, послати своје благо у свој (будући) град. Једино ћемо тако моћи да се њиме наслађујемо и никако другачије. Једино тако ћемо га оставити на сигурном и безбедном месту. Ништа, баш ништа неће моћи одатле да га опљачка: ни смрт, ни поверљива сведочанства, ни наследници, ни клевете, ни лажне оптужбе. Колико га понесемо са собом, одлазећи одавде, толико ћемо се њиме и наслађивати. А ко је толико несрећан да не би пожелео да се вечно наслађује својим иметком? Пренесимо своје благо и положимо га тамо. За то преношење нису нам

потребни ни магарци ни камиле, ни кола, ни лађе, Бог нас је избавио и од тих брига. Биће нам потребни само убоги, слепи, хроми, болесни. Њима је поверен тај превоз, и они то богатство односе на небо, они уводе власника богатства у наслађивање вечним благом, које нека задобијемо и сви ми, благодаћу и човекољубљем Господа нашег Исуса Христа, кроз Којег и са Којим нека је слава Оцу и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова. Амин.